

üzerine olay yerine gönderilen araştırma ekibi, kömüre benzer bir ağaçtan yapılmış, iyice çürümüş 1200 m. uzunluğunda bir gemi bulduklarını ileri sürmüşlerdir (bk. YA, I, 388).

1937'de Binbaşı Cevdet Sunay, on beş subay ve elli erle birlikte Ağrı dağının zirvesine ulaşmıştır. Bu heyet, iddiaların aksine, Nuh'un gemisinin enkazına rastlamamıştır. 23 Temmuz 1968'de Albay Turhan Selçuk başkanlığında on sekiz subay, on altı astsubay ve yüz on iki erden oluşan heyet zirveye çıkmıştır. Yakın geçmişte ise Amerikalı astronot Irwin birkaç defa dağa tırmanarak gemiden kalma parçalar bulunduğunu iddia etmiştir. Ancak bütün bu iddialara karşı Nuh'un gemisinin kalıntılarının Ağrı dağında bulunduğu dair şimdiye kadar hiçbir müsbet delil ortaya konamamış olması dikkat çekicidir.

Diğer taraftan Ermeniler Ağrı dağını dünyanın anası olarak kutsallaştırmakta ve muhayyel Ermenistan'ın merkezi olarak göstermektedirler. Türkiye dışındaki Ermeniler, özellikle de Sovyet Ermenistanı ruhanî lideri I. Vasken, Ağrı dağının kendi vatanlarının merkezi olduğunu açıkça ileri sürmektedir. Yabancıların Nuh'un gemisinin Ağrı dağında olduğuna dair ısrarlı iddiaları, turistik ve sportif görünümüne de olsa onlara gerçekleştirilen bazı tırmanışların Ağrı dağına yönelik birtakım siyasî, stratejik ve dinî emellerle bağlantılı olduğunu düşündürmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

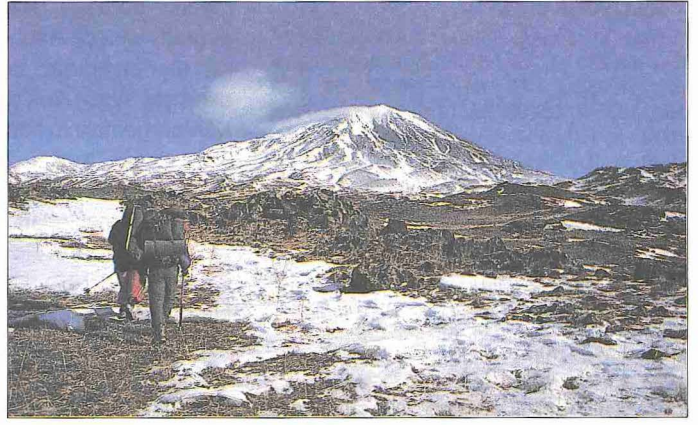
F. Parrot, *Reise zum Ararat*, Berlin 1834, I, 138; *La Bible I: L'Ancien Testament*, Paris 1956, s. 24; A. T. Olmstead, *History of Assyria*, London 1968, s. 256; Aziz Günel, *Türk Süryaniler Tarihi*, Diyarbakır 1970, s. 29; M. Orhan Bayrak, *Türkiye Tarihi Yerler Kılavuzu*, İstanbul 1979, s. 30; Altan Çilingiroğlu, *Urartu ve Kuzey Suriye: Siyasî ve Kültürel İlişkiler*, İzmir 1984, s. 5; *Türkiye İstatistik Yıllığı* 1987, Ankara 1988, s. 11; Hikmet Tan-
yu, *Nuh'un Gemisi (Ağrı Dağı): Ermeniler*, İstanbul 1989, s. 15-47; C. F. K., "Ararat", *JE*, II, 74; Streck, "Ağrı Dağı", *JA*, I, 152-153; a.mlf. — Fr. Taeschner, "Ağrı Dağı", *EJ²* (İng.), I, 251-252; M. J. Mellink, "Ararat", *IDB*, I, 194; J. Skinner, "Ararat", *DB*, s. 49; Tikva S. Frymer, "Ararat", *EJd*, III, 290; A. H. Sayce, "Armenia (Vannic)", *ERE*, I, 793; YA, I, 388; Oktay Belli, "Urartular", *Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi*, İstanbul 1982, I, 149.

HİKMET TANYU

AĞRİBOZ

(bk. EĞRİBOZ).

Ağrı dağı

AĞYÂR

(اغيار)

Genellikle

mâsivâ* karşılığı olarak kullanılan bir tasavvuf terimi.

"Başka, el, yabancı" mânasına gelen **gayr** kelimesinin çoğuludur. Allah'a gönül veren âşıklar için Allah yâr, mâsivâ ağıyârdır. Sevenin, sevgilisine ulaşabilmesi için ağıyârı ve mâsivâyı aradan çıkarması lâzımdır. Âşıkla mâşuk arasına, yabancıların girmesi, **üns*** ve **huzur*** halini yok edeceğinden süfler sürekli olarak mâsivâdan kaçır, ağıyârdan yakınır, hatta nefret ederler; çünkü ağıyârı yâre rakip kabul ederler. Bu arada kendi benliklerini de ağıyârdan sayarlar. Allah, kendine dost olarak seçtiği velîleri ağıyârın gözünden saklamıştır. Nitekim kud-sî bir hadiste, "Velîlerim kubbelerimin altındadır, onları benden gayrısı bilemez" buyurulmuştur.

Süfler, bilhassa tarikat mensupları hususî bir zümre olduklarını ileri sürerek kendilerinden olanlara **ihvan**, **âşina**, diğerlerine de ağıyâr gözüyle bakmışlardır. Bu anlamda ağıyâr yerine **dîğerân** ve **bigâne** sözleri de kullanılmıştır. **Zıd** (ezdâd) ve **garîb** kelimeleri de aynı mânayı ifade eder. Tasavvuf ve tarikat sırrîlik esasına dayandığı için, süflerin ve tarikat ehlinin arasına yabancıların girmesi genellikle pek hoş karşılanmaz. Çünkü yabancıların (ağıyâr) bulunduğu meclislerde safâ ve mânevî zevk hali tam gerçekleşmez, **bast*** ve **keşf*** hali ortaya çıkmaz. Cüneyd-i Bağdâdî'ye göre süfler bir ailenin fertleri gibidir, aralarına ağıyâr giremez. O, tasavvuf ilmini öğrettiği yerlere yabancıları almazdı. Abdullah-ı Ensârî'ye göre bigânelerle sohbet etmek doğru değildir; sıkıntı meydana getirir ve tutukluğa sebep olur.

Nitekim Bâyezîd-i Bistâmî bir mecliste huzursuzluk duymuş, sebebi araştırılınca da orada bir yabancıların bulunduğu anlaşılmıştı. Ubeydullah Ahrâr'ın, sohbet meclisinde bir müridine, "Senden yabancılık kokusu geliyor" dediği, onun da üstündeki elbisenin bir ağıyâra ait olduğunu itiraf ettiği nakledilir. Süfler yalnız ağıyârdan değil, onlara ait eşyalardan bile rahatsız olurlar.

BİBLİYOGRAFYA :

Bakîi, *Şerh-i Şahtıyyât* (nşr. H. Corbin), Tahran 1981, s. 278, 290, 437, 513; Abdülmecid el-Hânî, *el-Hadâ'îku'l-verdiyye*, Kahire 1308, s. 297; Ca'fer Seccâdî, *Ferheng*, Tahran 1983, s. 353.

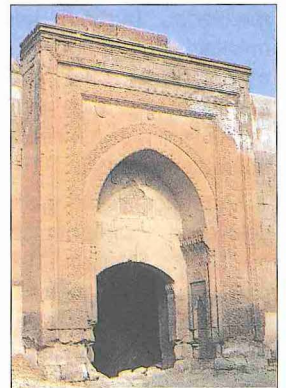

SÜLEYMAN ULUDAĞ

AĞZIKARA HAN

Aksaray - Kayseri yolu üzerinde Hoca Mes'ûd b. Abdullah tarafından yaptırılan han.

Kitâbelerine göre, kapalı bölümü (hol) 628'de (1231) Anadolu Selçuklu Sultanı I. Alâeddin Keykubad zamanında, açık avlusu ise II. Gıyâseddin Keyhusrev'in ilk saltanat yıllarında 634'de (1237) tamamlanmıştır. Anadolu Selçuklu kervansarayları içinde ağır payandası, köşe ku-

Ağzikara Han'ın taçkapısı